

Proximitats

Dia: 27 d'abril 2016; 18:30h.

Lloc: Canòdrom

Participants taula: Lluís Sabadell ([Cocreable](#)), Ramon Parramon ([Idensitat](#)), Noemí Rocabert (Escola Mestre Morera), Lucia Zandigiacomì ([Raons Públiques](#))

Condueix: Javier Rodrigo

Innovació ciutadana

Innovació ciutadana

Amb la participació a la fila zero, amb Òscar Abril Ascaso, Diana Escobar, Marisol López, José Luis de Vicente

Òscar Abril Ascaso dóna la benvinguda al cicle Proximitats que analitza les relacions entre cultura, educació i territori.

Javier Rodrigo explica les grans línies del Pla de Cultura. El Pla de Cultures és una eina per codissenyar les polítiques públiques de la ciutat en matèria de cultura mitjançant processos participatius. S'estructura en quatre vectors polítics: Proximitat i cultura comunitària, Nova institucionalitat, sostenibilitat, Recursos i economia cooperativa i Innovació i ciència ciutadana.... No es treballen de forma separada, sinó com constel·lacions i a través del diàleg constant entre sectors i ciutadania. Es treballa des de la idea de la investigació i projectes pilots, és a dir, construir plans de treball amb codi obert i adaptar-se a les idiosincràsies d'allà on s'ha d'actuar.

En un mapa de projectes culturals amb escoles fet a la metròpoli de Barcelona hi havia, per una banda, aquells més classificables dins dels diferents sectors artístics (escènics, musicals, arts visuals), però també hi havia una sèrie de iniciatives que pel seu caràcter interdisciplinar costava de classificar-los i, a partir d'això, es va creure interessant establir una taula sobre noves formes de construcció ciutadana i innovació social, on es parlés de les pràctiques híbrides entre cultura, educació i ciutadania.

Presenta els perfils dels participants a la taula i a la fila zero. S'ha proposat als integrants de la taula unes intervencions breus sobre quin paper ha de tenir l'Ajuntament al engegar un programa d'innovació ciutadana, proximitat i educació.

[Lluís Sabadell] Creu que la solució per promoure la innovació ciutadana és la creació col·lectiva: és a dir, enfront d'una problemàtica o tema concret, mirar qui està implicat i buscar estratègies per buscar conjuntament una solució.

Un dels primers projectes que va impulsar en l'àmbit escolar va ser a l'escola Castellum de Sant Julià de Ramis, on a partir de la idea de crear una caseta de fusta al pati va proposar d'anar una mica més enllà: cocrear el pati. Per fer-ho, va implicar alumnes, equip docent, pares i mares. El procés es va allargar 2 anys,

d'aquesta experiència en va acabar fent una guia de 200 pàgines que juntament amb un vídeo de presentació, ha tingut molt ressò i ha sigut l'inici d'un moviment que s'ha anat expandint per escoles.

És important que l'Ajuntament recolzi aquests projectes perquè la cocreació en l'àmbit de l'escola ajuda a els nens es creguin que poden transformar el seu entorn, la seva realitat, tal com passa a altres àmbits (empreses, centres cívics), aquesta metodologia permet recuperar la confiança en incidir que s'havia perdut.

La participació mal entesa i mal aplicada ha fet molt mal perquè ha fet perdre aquesta confiança. La cocreació és la participació en tot el procés i permetre que la gent hi entri en qualsevol moment. Fa que la gent es vinculi més en el resultat perquè l'han construït ells amb les seves mans. Es tracta de recuperar la vinculació amb els espais públics que, d'alguna manera, havíem cedit.

[Ramon Parramon] Creu que avança molt més ràpid el llenguatge que no pas la realitat. Ara es defensa la cocreació enfront de la participació quan no fa gaire era el que més es defensava. Tot són paraules que persegueixen la transformació, que ens ajuden a racionalitzar però necessiten molt més de temps per saber si funcionen.

La innovació ciutadana és un concepte complex. Una de les innovacions més importants és que els individus han pres consciència que poden participar de manera activa en la construcció de la ciutat. Prendre aquesta consciència també significa entendre que no ho podem fer sols, que s'ha de fer de manera col·lectiva. Moltes vegades arrenca de l'autogestió, primer com a reclamació, en un enfrontament amb la institució. La dificultat ve quan l'autogestió s'institucionalitza, quan la participació desinteressada passa a ser institucional.

Utilitza paraules de [Richard Sennett](#): "La cooperació és combinar dues habilitats com són l'experiment i la comunicació". Experimentar permet fer coses noves i estructurar-les en el temps i la comunicació implica uns codis comuns que permeten la comprensió d'un a l'altre, per tant, la cooperació barreja l'habilitat social i la cognitiva.

Un altre terme és la reparació. El mateix autor en parla en dues dimensions. Quan reparem una cosa, es posa en marxa tal qual estava en un principi, és l'estàtica. La dinàmica és quan no cal que sigui igual que al principi, que podem aportar-hi elements d'innovació.

Lògica sistèmica és un altre concepte. Mecanisme d'articular la complexitat, més processual, amb la finalitat de construir metodologies, patrons de comportament. No tant construir petites coses, sinó intervenir en les grans transformacions. És el contrari de les petites proves pilot que és el que més s'ha estat fent fins ara.

Una altra paraula és la transversalitat. També es fonamenta en saber escoltar i saber respondre, tothom diu que la porta a terme però és molt complexa i poca gent ho sap fer. És una oportunitat d'articular una cosa nova a partir de travessar coses que no ho estaven.

Finalment, una altra paraula clau és l'educació, entesa com espai d'aprenentatge mutu.

Per tant, l'Ajuntament de Barcelona hauria d'activar la innovació des de la perspectiva de la dimensió social de la reparació, des d'una lògica sistèmica, des d'una acció transversal i entenent la cultura com un eix estratègic, cosa que considera que no es produeix en aquests moments.

[Noemi Rocaver] Agraeix que es compti amb les escoles a l'hora d'imaginar la ciutat perquè invertir en escola és un èxit social molt important.

Les escoles estan patint molt i se senten que no són ningú i això és molt greu perquè la infantesa és el moment d'aprendre, el pou del qual ens alimentem la resta de la vida i sinó s'aprofita s'ha perdut una gran oportunitat.

Explica que treballa en un escenari especialment endurit. Ciutat Meridiana va ser un bolet perquè hi anessin a dormir tots els immigrants econòmics d'Espanya. Van construir blocs de pisos sense cap servei. Tot el que s'ha aconseguit ha sigut a base de reivindicacions. A dia d'avui, encara és un bressol de la gent que arriba a Barcelona, és un lloc barat on anar a dormir. Al voltant de l'any 2000 alguns veïns van prosperar i van anar a un barri nou, Can Cuyàs, i els habitatges buits van ser ocupats per nous immigrants, que venien de més lluny. Quan va arribar el moment de conviure la primera generació d'immigrants amb la segona, va costar molt perquè repartir la misèria és font de conflicte.

Quan entra a treballar a l'escola es troba dos mons enfrontats. L'escola acollia les noves generacions d'immigrants i era un niu de racisme, en el que els nens repetien el que se sentia al carrer i a casa. Van decidir fer alguna cosa diferent a partir de compartir el coneixement i per això van començar una recerca sobre la immigració. En tot aquest procés els va ajudar l'escultor [Carlos Colomo](#). Van plantejar-ho en tres parts:

1. Recerca estadística i antropològica
2. Anàlisi de resultats
3. La resposta i la confrontació

Van constatar que no hi havia cap pare ni avi que havien nascut a Catalunya, a Barcelona, a Ciutat Meridiana. Van preguntar per les seves expectatives i per les seves esperances i van observar que es repetien les paraules. Buscaven hospitals, feina i esperaven trobar amics, amor, un habitatge i educació... a la llum d'aquests resultats, els alumnes es van adonar que tenien moltes semblances i ja no es van barallar més al pati.

Van voler traslladar-ho al barri per evitar les mateixes baralles que hi havien a les places i van pensar de fer-ho amb una escultura. A partir d'haver vist el vídeo "[Binta i la gran idea](#)" d'Unicef, va sorgir la idea de fer una escultura d'ocells. Va ser preciós. Quan van voler posar-ho a la Plaça del metro, que s'acabava de fer, l'Ajuntament no ho va beneir perquè era feta per nens i no era bonica, finalment la van penjar a l'escola.

Per tant, una cosa que pot fer l'Ajuntament és fer visible la feina dels nens. Les escoles fa temps que treballen amb artistes, la majoria lluiten per sortir de l'asfíxia d'estar sols, lluiten per no ser una fàbrica de xurros de fracassats.

El repte és l'equitat perquè no a Ciutat Meridiana no hi ha els mateixos recursos.

[Lucia Zandigiacomí ([Raons Públiques](#))] És una cooperativa d'arquitectes, antropòlegs, educadors socials del Poble Sec. Estan associats als processos de participació ciutadana, però vol explicar experiències concretes arrel de les quals reflexionar sobre on creuen que hauria de ser l'Ajuntament.

Tenen varies eines des d'un carretó que va pel carrer i pregunta a la gent que voldria que fos l'espai públic fins a la construcció de maquetes del barri de manera participativa recollint reflexions, i relacions.

A cada procés on intervenen hi veuen tres aspectes fonamentals: reconèixer el territori, qui hi ha i quines necessitats té. Un dels seus projectes va ser una col·lecció de cromos del barri de Vallcarca.

Vallcarca és un barri molt afectat per l'especulació. L'AMPA de l'Escola Montseny volia reconnectar els alumnes amb el teixit del barri i a l'inrevés.

Es va proposar als nens/es que investiguessin el barri, escollint els llocs que més els agradessin, buscant també projectes on hi havia intervingut la decisió dels veïns. Ho havien de complementar amb informació i preguntes i d'aquí va sortir la col·lecció de cromos. Una de les coses bones dels cromos és que cal intercanvi per completar-la i es va anar creant una xarxa de distribució dels cromos a diferents punts del barri com altres escoles, tendes... Es va proposar com un joc per anar aconseguint més cromos, en el qual havien de contestar les preguntes sobre cada lloc si volien un altre cromó. Va possibilitar crear relacions i visibilitzar experiències del barri.

Més enllà de les subvencions, l'Ajuntament no va fer res més. I, en canvi, podia, per exemple, detectar quina gent del mateix Ajuntament tenia coneixement sobre el barri, podien haver ajudat a coordinar. També podria tornar a les escoles la centralitat com espais culturals de primer ordre: l'edifici escola i la comunitat educativa ha de tornar a ser part central de la xarxa del barri.

FILA ZERO

[Marisol López, Cultura digital, Generalitat de Catalunya] Comenta que l'educació és la gran esperança del sector de la cultura, amb la qual cosa ella no hi està del tot d'acord per no pressionar en excés. Creu que s'ha de treballar amb els nens però també amb generacions més grans, que també poden treballar en un pati o en una plaça. S'ha d'obrir al debat a altres àmbits, no sempre a l'educació i als nens.

Respecte al que ha dit el Ramon, creu que la població, en general, no ha pres consciència de poder canviar al barri, sobretot si es compara amb altres èpoques de lluita.

En relació a la innovació cultural, considera que falta baixar més a temes artístics, tocar temes més culturals. Un altra cosa és que la gestió de la innovació sigui estable i no bolets.

[Diana Escobar, Innovació, ICUB] Afegeix que quan es parla d'educació no només és escola, perquè hi ha espais permanents per a l'educació i, a més, no només en llenguatges artístics sinó també en científics perquè la ciència -com l'art- no para

d'avançar, no s'ha descobert tot. L'alfabetització científica i tecnològica no només s'ha de treballar a l'escola. Capacitar en tecnologia i ciència no és només per formar informàtics o científics sinó per tenir un cert esperit crític en la visió de la societat.

Més enllà d'això, si s'entra per baix i de manera participativa i a partir del Fer, les ciències ciutadanes és una de les pràctiques que més ha avançat, sobretot en biodiversitat i medi ambient. Ciència ciutadana és la col·laboració de la ciutadania a aprendre i donar coneixement. Ja existia, però ara té una etiqueta i hauríem d'estar implicant a tota la ciutadania per fer recerca, ser crítics i plantejar-se interrogants.

[José Luis Vicente] Pregunta perquè es vol la innovació? Si es va a la seva arrel, innovació és un concepte econòmic que vol dir inventar-se productes i serveis amb noves formes de valor. Quan hi va haver la crisi, la innovació va aparèixer com a taula salvadora. La següent pregunta és si necessitem vincular-la a l'àmbit cultural i a la ciutadania? Si no sabem perquè la volem ens la podem carregar, hi ha el risc de desgastar-la de tant usar-la. Innovació no és participació.

En un ajuntament, s'hauria de defensar que la ciutadania pugui imaginar diferents formes de vida i això es necessita desesperadament perquè és una possible solució a les grans crisis que ens afrontem. Cal procurar de posar l'accent en l'experimentació per permetre'ns imaginar aquestes altres formes de vida.

Per altra banda, també es pregunta si es pot fer innovació ciutadana contra la ciutadania? la ciutat és el territori del conflicte per definició. La innovació ciutadana implica consens o es pot fer en contra d'un consens que no existeix sobre com hem de viure.

[Òscar Abril Ascaso] Hi ha un cos discursiu en el que majoritàriament estem d'acord, assumint les seves contradiccions, però el problema és que es té escassa idea de la seva implementació. No l'espanta que no hi hagi consens a la ciutat, si que l'espanta que no siguem capaços de crear espais i condicions des d'on les capacitats d'innovar es puguin desplegar. Es pot utilitzar els termes que es vulgui, però el que es parla és de l'empoderament de l'individu respecte la seva circumstància i en els seus marges amb la comunitat posar en valor solucions els problemes que tenim sobre la taula.

Comparteix el concepte d'innovació [d'Steven Jones](#) "com la capacitat d'il·luminar allò possible adjacent" En última instància s'ha de crear marcs on es puguin produir aquests processos.

[José Luis de Vicente] La innovació si no la fas, te la fan. Aquesta és la raó perquè la volem. En l'exercici de desmuntar l'agenda Smart city no ens oblidem d'omplir el buit. És a dir, en cada procés abusiu que desmuntem, siguem capaços d'imaginar-ne un altre de millor perquè hi ha agents amb molta capacitat d'imposar imaginaris.

[Marc, [rebobinart](#)] Creu que l'Ajuntament ha de mostrar el resultat dels projectes als que donen suport.

Explica que Madrid Activa fa una convocatòria oberta perquè persones i entitats puguin presentar projectes i des d'una plataforma pública, des dels districtes, es seleccionaran els projectes a donar suport. És una forma més democràtica i de fer visibles tots els projectes.

[Jordi Díaz, grup de la UB, [nanodivulga](#)] La Universitat no s'apropa prou a les escoles, sobretot a primària. La culturització científica és molt important i l'Ajuntament podria ajudar a les escoles a connectar amb la universitat.

[Noemí] Totalment d'acord i explica l'experiència que tenen amb [l'IGOP](#), que venen a fer una recerca cada any que ajuda als alumnes a imaginar-se que la universitat

[Ramon] De vegades les escoles són vistes com a recursos per generar públics però ja no és ben bé així, l'art i l'escola són dos àmbits que volen sortir del seu món. Artistes, científics i escoles volen donar-se banys de realitat. Utilitzar l'art com un llenguatge d'aprenentatge i de transversalitat d'altres disciplines, no buscar que els nens siguin artistes sinó que l'utilitzin per mirar-se el món.

[Noemí] És allò tan senzill de fer persones lliure pensadores. Amb l'art hem descobert una manera de pensar, sentir, imaginar... és un medi molt lúdic, el més semblant al joc. També és útil per quan siguin pares ho puguin veure diferent; per trencar barreres. Cal invertir per salvar la incultura.

[Ramon] L'Ajuntament ha de possibilitar. En l'àmbit de la cultura, la part pública és molt reduïda, hi ha molt freelance que són els que van inventant coses. No hi ha un sistema que s'ha de dotar d'una manera potent. L'Ajuntament ha de possibilitar, no pot cobrir tots els aspectes, ha de deixar uns marges en els que es pugui produir.

Posem atenció en la participació. Per exemple, l'objectiu d'una AVV -el màxim de la participació- és que no es deteriori el lloc on viu, no baixi el seu valor patrimonial.

Quan fas una activitat de participació ciutadana i et venen unes 80 persones, això és suficient? És evident que és millor que n'hi hagi però que tingui sentit.

[Lluís] Hauria de ser un facilitador perquè la gent recuperi els carrers, la ciutat i la política.

[Javier Rodrigo] Més a favor que l'Ajuntament tingui una escolta activa, codi ètic de polítiques públiques, siguin culturals o educatives, crear espais de diàleg i espais buits, on puguin passar coses imprevisibles, fins i tot revocar la teva autoritat.

[Públic] Aprofitant el que es deia des de Raons públiques de demanar a l'Ajuntament d'obrir recursos -culturals i educatius- de la ciutat, aprofitant l'estructura que ja existeix, perquè d'alguna manera no es podria fer-ho en tota la ciutat?

[Lucía] Destruir coses amb la mateixa comunitat que no funcionen, no hi ha res dolent, no tot té perquè funcionar. La ciutat és un espai de conflicte, visibilitzar-lo i utilitzar també pot ser útil.

[Marisol] Per ser innovadors, el primer que s'han de carregar són els àmbits, els sectors. S'acaben les especificitats, ja no hi ha cinema pur ni música pura. Tot es barreja, per fer un pla innovador cal hibridar sectors i defugir barreres que només serveixen per defensar interessos de grups reduïts. Per fer innovació ciutadana s'ha de fer contra la gent perquè la gent no vol canvis, l'ésser humà no en vol.

[Ramon] S'ha de començar a trencar tot això, els sectors i hi ha feina en aquesta direcció però també hi ha regressió, per exemple, avui s'ha anunciat que l'Arts

Santa Mònica serà un centre de fotografia. Qui i com ho decideix això? El més fàcil són els sectors, les capelletes i els negocis particulars.

[Òscar Abril Ascaso] El debat terminològic és paralitzant i respon a uns objectius ideològics. Hi ha una certa santificació del conflicte per se quan és dolent però quan apareix no li hem de tenir por, superar-lo i avançar. Però de vegades en certes posicions hi ha nihilisme del conflicte o de dialecte negativa. Precisament, la fixació per la terminologia porta a l'enunciat no es converteixi en acció.

[Juanjo] La realitat actual de molta gent és una dura. Portem uns quants anys de canvis molt durs. Hi ha gent que s'està quedant a l'extraradi del sistema. No fem de la cultura la solució a les qüestions més fotudes, però també ha de donar resposta a això i la innovació té un paper.

[Ramon] La cultura pot aportar coses a aquestes problemàtiques socials, sí. No pot solucionar-les totes, però pot treballar. La participació no té sentit si no és per millorar la qualitat de vida de les persones.

[Toni] A nivell internacional ningú se li acudeix proposar eliminar sectors. Es treballa la interdisciplinarietat d'una manera natural, i cal distingir les indústries culturals, que ho fan per un benefici econòmic dels treballadors de la cultura.